

KUSTBON

Organ för svenskarna i Estland.

Den 6 november.

Svenskarna i hela världen samlas den 6 november kring Gustav-Adolfsminnet. Det är ett rent och vackert drag hos svenskarna att de hålla sina striders segrare i ära. Hjältarnas bragder lyser det heder över. Därför synes det också naturligt, att deras störste konung Gustav II Adolf skulle ägnas det största minnet. Hans livstråd brast i kampen för samvetsfrihet och lutersk tro, samt mot andligt mörker och tyranni. Över dessa värden vaja segerfanorna, som av svenskarna skattas högst och dyrast. Det är således icke en vanlig högtid som begås, när svenskarna i hela världen mötas på Gustav-Adolfsdagen för att på fädrens sed fira hjältens minne. Högtidernas mening har fördunklats genom vår tids hetsjakt och dagliga kamp. Men Svenska dagen bör bevaras som en dag av större och rikare innebörd. Dagen är kungaminnets framför allt. Då våra tankar denna dag samlas så stanna de även vid mycket annat som hänt under de 305 åren. De svinga sig förvisso längre än till den kulna segermorgonen vid Lützen. För

Korkis skola firar 25-årsjubileum.

I söndags samlades korkisborna till 25-årsdagen av sin skolas tillkomst. Dagen firades med en festlig aktus på skolan. Högtidstalet hölls av lärare Anders Lindström, som uttalade sina förhoppningar om att svensk kultur och anda aldrig må försvinna i den gamla svenskbyn. Talaren uppläste även insamlingslistorna till skolhusbygget från år 1912 och riktade därvidlag ett tack till alla, som hjälpt till med byg-

vårt inre öga träda strider och längtan från forngrå tid, strider som har omtalats för oss i sägen och sång. Den svenska anden har banat sig en segrande kungsväg genom alla år, och den skall förvisso icke brytas.

Måste icke sinnena hos oss sena tiders svenskar värmas av dessa stora minnen. Ty kärleken till den egna stammen och dess språk och kultur har ju spirat och grott ur kampen för bevarandet av vår svenskhet. Vi behöva vår högtidsdag, den Svenska dagen, i nuets aldrig slutande kamp.

Vi, Estlandssvenskar, må alltid ihågkomma de ord vilka sagts av en av våra störste: vi skola alltid kämpa för det rätta, det sanna och det ädla.

Runö får ny församlingssystemer.

Enligt från inrikesministeriet till konsistoriet ingånget meddelande har uppehålls- och arbetstillstånd för en rikssvensk sjuk- och församlingssystemer beviljats t. o. m. 25 okt. 1939 på Runö.

get. Särskilt framhöll lärare Lindström Gustav Slidebergs, Gustav Palmkrons och Tönis Norrmans förtjänster. "Nästan alla andra slogo med handen och hade förlorat hoppet om att få huset uppfört, men Gustav Slidebergs energi övervann alla motgångar", yttrade en korkisbo under ett samtal med insändaren. Likaså framhölls skolans tre förste lärares, Nic. Blees, Rud. Timmermans och Joel Nymans stora förtjänster inom förverkligandet av den svenska skoltanken i Korkis. Som lärare ha dessutom under kortare och längre tid tjänstgjort: fröken Olga Hallberg, Maria Kivarimees, Lydia Einbluth och herr Arvid Nyman.

Efter det Korkis blandade kör under herr Palmkrons ledning sjungit några stämningsfulla sånger. uppläste lärare Lindström de talrika telegrafiska och skriftliga hälsningarna, som, inkommit från förra lärare och korkisvänner. Även så framförde Korkis förste lärare folksekreteraren N. Blees och pastor Isacsson från Rikull sina hälsningar.

Efter avsjungandet av Hymnen och Modersmålets sång övergick man till den lättare delen av programmet.

Process om spanska krigsvapen i Estland.

I Estland pågår just nu en process, som väckt internationellt intresse, och vars slut man ännu ej kan förutse, då under de senaste dagarna flera nya moment dykt upp.

Det hela började med, att en ångare vid namn "Vena", seglande under grekisk flagga anlöpte Paltiski. Ångarens kapten är grekiske undersåten Nicolas G. Vasilaksi. Genast vid ankomsten började ångaren lossa sin last, vilken bestod av krigsmaterial: 36 kanoner från 77—150 mm., 54 milj. gevärspatroner, 4000 Vinchestergevär, flera hundra maskingevär, 2 tanks samt en flygmaskin. Lastens värde beräknas till 1,5 milj. pund sterling. Det har blivit klargjort att vapnets bestämelseort var Gijon i Spanien, varifrån de skulle skickas till de röda trupperna vid den asturiska fronten.

Knappast hade ångaren börjat lossa sin last, innan en känd affärsman i Tallinn, Boris Linde, tillsammans med sitt juridiska ombud anlände till Paltiski och lät, för att säkerställa en fordran mot kaptenen på 8400 pund sterling sätta, båten under arrest.

När ångaren i Gdynia tog vapenlasten ombord, tillhörde den ett engelskt rederi och förde namnet "Jaron", men hade hyrts till en fransk firma. Vapnen lastades ombord enligt uppdrag av den franska firmans "Maison Fraiche prime". Ångarens kapten var då engelsmannen John Williams och förste styrman greken Vasilakis.

Då brittiska konsuln i Gdynia erfor, att ångarens last bestod av vapen, vilken transport är förbjuden för engelska fartyg, såldes det genast av rederiet till greken Vasilakis. Som rederiets ombud stannade kapten Villiams ombord, då Vasilakis ej erlagt hela köpesumman. Ombord befann sig även den franska firmans ombud på vars uppdrag lastningen skedde och som påstås vara Valenciaregeringens representant. Då han erfor att ångaren bytt ägare och flagg, ville han sätta sig i förbindelse med sin fir-

ma, samt gick i land. Då han återvände till hamnen hade fartyget redan stuckit till sjöss. På sjön hade kaptenen låtit färga det förut gråa fartyget svart, samt även utbytt fartygets namn till "Vena".

Kort efter det Vena anlände till Paltiski uppenbarade sig ett franskt motorfartyg "Al Racon". Lastens ägare hade nämligen blivit informerad genom sitt ombud, och hade skickat ut motorfartyget "Al Racon" för att uppsöka "Jaron - Vena".

I Paltiski meddelade kapten Vasilakis att han ville lossa sin last, då han var tvungen att remontera en del skador på maskinerna och därför hade han också anlant dit.

Franska firmans ombud Boris Linde, påstår att kapten Vasilakis anlöpte Paltiski för att för egen del lägga beslag på lasten. Ombudet uppvisade dokument där den franska firmans överlåtit vapenlasten till honom. Han uppgav att en förlust på 8400 pund uppstått genom att fartyget ej i rätt tid anlant till bestämelseorten som skulle vara Bordeaux.

Kort därefter anlände till Estland en i Hamburg boende österrikare J. Stelzmüller, vilken uppvisade en notariellt bestyrkt fordran mot kapten Vasilakis på 550.000 kr., vilken denne lånat då han köpte fartyget.

På samma gång meddelade Boris Linde kriminalpolisen att kapten Vasilakis velat lägga beslag på lasten för egen del. Vid företagen undersökning och förhör har kapten Vasilakis erkänt att vapnen voro avsedda för valenciaregeringen. Då francoregeringen fick reda på detta försökte de på allt sätt förhindra att vapnen skulle komma fram till bestämelseorten. Det uppnåddes även då vapnen kommo till Paltiski i stället för Spanien.

På lördagen fällde rätten utslag, enligt vilket fartyget förblir under arrest för att säkerställa Boris Lindes fordran på 8400 puud.

Både kaptenen och första styrmannen på Vena äro häktade. Hur det kommer att gå med vapenlasten är osäkert. Fyra av de bästa advokaterna

Ordensutmärkelse åt prosten K. Nilsson.

Estlands President har tilldelat prosten K. Nilsson i Tallinn Estniska Röda Korsets orden av andra klass andra graden för "Estniska staten och estniska folket bevisade tjänster."

Ett åttaårigt arbete i landets tjänst har därmed fått sin belöning. Prosten Nilsson har i samband med sitt kyrkliga arbete visat stort intresse och nedlagt mycket arbete på sina församlingars hnjande i socialt hänseende.

Här må blott nämnas Vormsö församlings sjukstuga och ålderdomsbeen, vilka för några år sedan byggdes på hans initiativ och under hans ledning. Båda mötsvanade ett skriande behov i öbefolkningens liv. Medlem till dessa byggnader liksom sjukstugans inredning anskaffades tack vare hans goda förbindelser i Sverige.

Ej heller må glömmas att prosten N. åren 1932—34 beklädde den krävande posten som ordförande i den kommunala kommittén för Svibys återuppbyggnad efter branden 1932, då över hundra personer blevo nödställda — utan hus och hem.

Inför sådana uppgifter fordras godvilja, arbetskraft och rättskaffenhet.

Utmärkelsetecknet överlämnades den 3 nov. av utrikesministern Dr. Akel.

Bröllop i lärarkåren.

Tisdagen den 26 okt. ägde vigsel rum i Haapsalu stadskyrka mellan läraren A. Samberg och hemmadottern Maria Notman. Som vigselförättare tjänstgjorde prosten Hj. Pöhl. Efter vigseln samlades en trängre krots av brölloppsgästerna på Valdman's konditori till en bröllopsmåltid.

på detta område ha anlitats och processen kommer att fortsätta i högre instans.

**Kom ihåg Kulturfondens
sparbössa!**

Eftertanke och begrundan.

Det har blivit sed bland svenskarna som bo utanför Sveriges gränser att varje år på svenska dagen samlas till eftertanke och begrundan över betydelsen av att heta svensk och tala svenska språket. En mångfald av dessa svenskar leva under förhållanden, som göra deras språk och deras medvetenhet om härstamning till en kamp. Många av dessa svenskar kunna med självaktning och utan rädsla stå för det språk och den härstamning de fått i arv efter sina fäder. Men det finns också de, som icke akta på föräldrars och förfäders språk. Likgiltigheten inför detta arv är detsamma som ringaktning av det led hädangångna, som brukat samma jord och varsamt gett sitt arv att förvaltas av efterkommande.

På senaste tid ha staterna tagit upp språkfrågan, där det funnits anledning därtill och där inom en och samma stat flera språkgrupper leva.

Nyligen företogo Finlands och Sveriges utrikes- och undervisningsministrar en gemensam studieresa i Tornedalen för att lära känna därvarande språkförhållanden. Vid den middag i Helsingfors, som avslutade resan höll statsminister Cajander ett tal till gästerna där han bl. a. yttrade:

”Man torde kunna fastslå att någon verklig anledning till slitningar inom vårt folk i stort sett icke längre existerar och jag hoppas uppriktigt, att vi äro på väg att nå fram till ett läge av samförstånd, endräkt och ett gott förhållande mellan de båda språkgrupperna, ett läge som inger den i mindretal varande en känsla av att tillgodoseendet av dess berättigade och skäligen behov är tryggat.

På detta tal svarade den svenske utrikesministern exc. Sandler bl. a. följande tänkvärda ord:

”Jag tror att i varje stat, där flertal och mindretal ha olika modersmål, det är en synd mot den sanna demokratins heliga ande att tillerkänna flertalets

Lördagen den 6 nov. kl. $\frac{1}{2}$ 7 e. m.

Gustav Adolf vesper

i Svenska kyrkan K. Nilsson

Kl. $\frac{1}{2}$ 8 fortsätter firandet i Svenska skolan, Rütli 3, av

Svenska dagen

Program: Föredrag av. prof. Sten Karling, sång, deklamation.
Alla välkomna!

Vormsö.

Söndagen den 31 okt. var åter en något mera ovanlig dag för Vormsöborna. På den dagen var det jämt hundra år sedan öns ”andliga och kulturella banbrytare” Lars Johan Österblom föddes, och man högtidlighöll därför dagen på ett särskilt sätt.

Högtidligheten börjad med högmässa i kyrkan där prosten Pöhl predikade över reformationens text. Efter högmässans slut höll en släkting till Österblom, amanuens Aron Vallentin från Sverige att minnes tal över Österblom och

berättade hur han kom till Vormsö. Därefter talade hemmansägarna, J. Hörnström, J. Gärdström och H. Lindkvist, vilka äro lärjungar till Österblom, om personliga minnen från hans tid.

Efter högtidligheten i kyrkan tågade hela församlingen ut till minnesstenen, som för några år restes över Österblom, och där nedlagde Hörnström och Gärdström krans från tack samma Vormsöbor och tal höll. Den mycket enkla men vackra högtidligheten slöts med en gammal sång, som Österblom lärt vormsöborna: Kom huldaste förbarmare.

*

Torsdagen den 4 nov. komma vormsöborna att få se den första film som är upptagen på deras ö. Den heter ”En sanna-saga,” och där får man se Österblom under de sista dagarna han levde i sitt hem i Spånga i Sverige, begravningen samt bilder från Vormsö. Filmen har av Haapsalus skolmyndigheter betraktats som kulturfilm och Hullo folkskolas sista klasser ha fått tillstånd att bevista föreställningen, som sker i en biograflokal i Haapsalu. Man antar att några hundra vormsöbor komma att bevista denna föreställning.

*

Gustav Adolfdagen firas i år som bruk varit på Prästgården. Till dagen anknutna föredrag hållas av mag. Adolfs-son och amanuens Valentin. Den övriga delen av programmet kommer att utfyllas med musik och sång. —lin.

**Svenska Odlingens
Vänners bibliotek**

Rütli 3, hålles öppet alla helgfria onsdagar kl. 7.30 — 8.30.

Prosten K. Nilsson stannar.

På begäran av svenska sjömansvårdstyrelsen har prosten K. Nilsson, som tillika är svensk sjömanspastor i Tallinn fått sitt arbetstillstånd förlängt till den 1 juli 1938 för denna befattning. Det ställes även i utsikt att prosten Nilsson får stanna som församlingspräst.

5.000-åring 1-åring.

Människans första uppträdande i Nya världen har flyttats flera årtusenden tillbaka i tiden genom ett skelettynd i Utah som gjorts av en från Smithsonian Institution utsänd arkeologisk expedition. I en nu karg och ökenartad nejd nära Salt Lake City hittade arkeologerna skelettet av ett barn, som när det dog var mindre än ett år gammalt. Skelettet visade sig emellertid ha den respektabla åldern av minst 5,000 år. Möjligen är dess ålder det dubbla eller 10,000 år. Grova och konstlösa stenverktyg, funna nära skelettet äro av en helt annan typ är de s. k. Folsomfynden, vilka hittills ansetts representera den äldsta kulturen i Amerika.

Bonniers donerar 2 milj. sv. kr.

På lördagen den 30 oktober firade bokförlagsfirman Albert Bonnier minnet av att 100 år förflutit sedan firmans grundare utav sin första förlagsartikel.

Firmans nuvarande innehavare hugfästade detta jubileum bl. a. genom att överlämna ett belopp av 1 miljon kronor till en stiftelse, som skall benämnas "Albert Bonniers 100-årsminne". Stiftelsen skall ha till uppgift att utdela stipendier åt på svenska språket skrivande män och kvinnor — skönlitterära författare och författare av arbeten i humanistisk vetenskap och populärvetenskap — åt tidningsmän samt åt konstnärer, som ägna sig åt bokkonst. Vidare har instiftats en fond på en halv miljon kronor för stipendier åt anställda i firman Albert Bonniers förlag och slutligen utdelas grafika­tioner på sammanlagt en halv miljon kronor åt firmans personal.

„Uus Eesti“ tvivlar på ett fortsatt frändefolksarbete.

Ur H-bladet saxa vi följande: Under rubriken "Den estniskfinska bron och dess förstörare" skriver Uus Eesti bl. a.:

Under de senaste åren har man i Finland med jämna mellanrum kunnat konstatera en gentemot Estland fientlig hållning. Egentligen ha de bägge folken inga svåra tvistefrågor att registrera och flera förutsättningar finns för att de ömsesidiga relationerna skola kunna utveckla sig hjärtligt. Detta påkallas även av det spända internationella läget. Det oakttat arbete i Finland sedan en längre tid tillbaka oansvariga klickar, vilka genom provokation och fientlig hållning vilja störa de goda relationerna mellan Finland och Estland. Den på finskt håll stundom uttalade önskan, att man icke skall tillmäta dessa företeelser någon betydelse, kunna vi icke taga på allvar. Man måste fråga sig, om Finland verkligen icke kan förhindra, att Estland kränkes och behandlas orättvist, i fall ett närmande mellan de bägge folken uppskattas i Finland lika mycket som i Estland. Från vår synpunkt sett kan man icke märka, att allmänna opinionen i Finland tar avstånd från dem, vilka uppträda ovänligt gentemot Estland.

Finland betraktar Estland fortfarande som sin yngre bror och man tillåter sig där stundom inblandning i Estlands inre angelägenheter. En dylik inblandning är ett stort misstag och har redan hunnit åstadkomma tillräckligt mycket ont i världen. Är det skäl att fortsätta frändefolksarbetet i fall den ena parten bygger upp och den andra river ned. I slutet av artikeln uttalar tidningen

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

Redaktion:

M. Westerblom, ansvarig red

A. Stahl.

N. Bles.

A. Aspelin.

Rüütli 3, Tallinn.

Tel. 470-08.

Prenumerationspris:

Inrikes	Utlandet
1 år Ekr 2:—	1 år Ekr. 4:—
1/2 „ „ 1:—	1/2 „ „ 2:—

Syföreningen

för svenska läsrummet i Tallinn samlas onsdagen den 10 nov. kl. 5 em. hos prostinnan Nilsson, Kentmanni 11-B.

förhoppningen, att svårigheterna icke alltid skola störa utvecklingen av relationerna mellan Finland och Estland. Svårigheterna måste skjutas undan med fast hand.

Prima PORTLAND CEMENT

från

A/B Gullhögens Bruk, Skövde.

E. W. JUST

Blekeri-Färgeri-Merserisation

Tel. 148 BORÅS 21 48

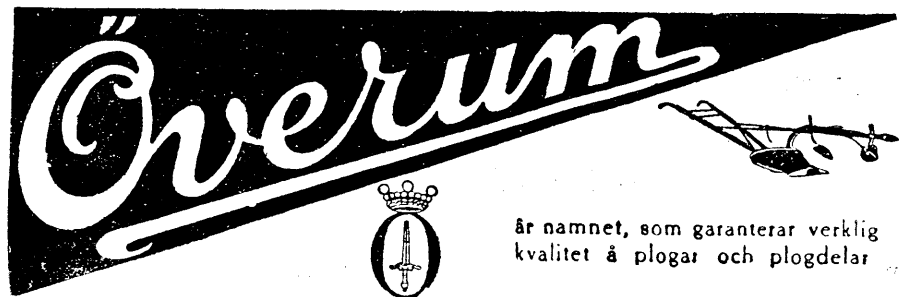
Herdina Lindebergs eftr.

Inneh.: Anna Sultan

Stora Torget 3. Linköping Tel. 178
1:sta kl. Konditoriserivering: Choklad,
Konfekt, Bakelser och Småbröd.

Kinnaströms Väveri A.-B. Kinna

Randiga och rutiga bomullstyger,
Bomullsflanell, Crepe-Frottéer, Poplin.
Silkesblustyg Zefyr. Bolstervar, Cover. — Coat. Jacquardbolster Kadettyg,
Möbeltyg.

är namnet, som garanterar verklig kvalitet å plogar och plogdelar